

MITT i LIVET

Västanfors Västervåla församlings tidning

nr 4/17



Visst finns det änglar!

Visst finns det änglar!

Till julen plockar vi fram änglarna ur våra lådor med julsaker. De hänger i julgranen eller står på bord med levande ljus. De är vackra och sprider en känsla av lugn och trygghet.

Ordet ängel kommer av det grekiska ordet angelos, som betyder budbärare eller sändebud. I psalmer och bibelverser berättas det om änglar som sjöng på himlen när Jesusbarnet föddes på julnatten. De kom med bud om en stor glädje.

När jag tänker på änglar så tänker jag på någon som sprider glädje genom att göra något extra bra för någon annan. Skyddsänglar skyddar oss från faror, och jag tror att det finns änglar runtomkring oss hela tiden som gör bra saker för andra. I julens nummer av Mitt i livet kan du läsa om några av dem.

Styrelsen för bostadsrättsföreningen Sveaborg köpte in hjärtstartare till sin fastighet för att öka tryggheten för de boende. Marie Hellgrén och hennes familj försöker i sin vardag att göra medvetna val som är bra för miljön. Körsångare och orkestermusiker i Fagersta sprider glädje genom sin musik.

På Malingsbo rehabcenter arbetar personal med att hjälpa personer med beroendeproblematik att hitta verktyg för att komma ur sitt beroende och få ett bättre liv.

Läs också om projektet i Manilla som Svenska kyrkans internationella arbete driver för att barn ska slippa bo på gatan. Nog är väl de änglar som arbetar med att hjälpa utsatta barn! Genom sitt arbete sprider de hopp om en bättre tillvaro.

Försök att lägga märke till de änglar som finns runtomkring dig i din vardag, för då kan du fyllas av en tro på att det faktiskt går att göra världen lite bättre. Kanske är du själv en ängel?

Cecilia Kjellin Eriksson, redaktör

Innehåll

De köpte hjärtstartare till Sveaborg	s 3
Marie och miljön	s 4-5
En mäktig musikupplevelse	s 6-7
Krig i Guds namn	s 8-9
Spöket eller Martin Luther?	s 10-11
Malingsbo rehabcenter 15 år	s 12
Mia Lundin om kvinnor och hormoner	s 13
Att hitta sin moraliska kompass	s 14
Fråga juristen	s 15
Boyet & Ronald växte upp på en soptipp	s 16-17
Församlingsnytt	s 18-19
Svenska kyrkans julkampanj	s 20

Hjärtstartare och HLR med god kvalitet

- Vid hjärtstopp, larma 112 och starta hjärt-lungräddning, HLR.
- Hämta hjärtstartaren om den finns nära.
- Sätt på hjärtstartaren samtidigt som annan person gör HLR.
- Följ hjärtstartarens instruktioner.
- Rör inte den drabbade personen när strömstöt ges.
- Fortsätt direkt med HLR av god kvalitet.
- Fortsätt följa hjärtstartarens instruktioner.

hämtat från
www.hlr.nu/fakta-riktlinjer/om-hjartstartare

Hjärtstartare i kyrkorna

Hjärtstartare finns i församlingshemmet Lindgården, Brukskyrkan, Västanfors kyrka och Västervåla kyrka.

De köpte hjärtstartare till Sveaborg

Styrelsen för bostadsrättsföreningen på Sveaborg har köpt två hjärtstartare till huset.

-Det är en angelägen utrustning, eftersom de flesta som bor här i huset är äldre. Det här är ett sätt att öka tryggheten, säger ordförande Lars Nilsson. Det bästa är att vi ännu inte har behövt använda den.

Det var redan för fyra-fem år sedan som Björn Magnusson, ledamot i styrelsen, var på ett SPF-möte där civilförsvarsförbundet informerade om åtgärder för att öka tryggheten för äldre. Han tog med sig idén om hjärtstartare (defibrillator) och, trots att det innebar en viss kostnad, så var de andra i Sveaborgs styrelse positiva. Nu finns två hjärtstartare i huset som har 29 lägenheter och ett 40-tal hyresgäster.

Det sitter en defibrillator i varje port, placerad på andra våningen av tre för att den ska vara så lättillgänglig som möjligt om olyckan är framme. -När den behövs är det ont om tid, säger Björn, och statistik visar att chansen att överleva ett hjärtstopp ökar mycket om det finns tillgång till hjärtstartare. Leverantören Plusab sköter service och underhåll av utrustningen. Flera gånger om året kontrolleras att batteriet i varje hjärtstartare är i god kondition. En blinkande lampa indikerar att batteriet är bra. Det är också leverantören som varje höst håller i kursen i brandskydd och hjärt- lungräddning, där man även får instruktioner om hur man använder hjärtstartaren.

När man startar utrustningen så ger den tydliga instruktioner om hur man ska göra. -Några boende i huset har varit lite rädda för att de ska göra fel, men man kan inte åsamka mer skada med hjärtstartaren. De värsta är om man underlåter att göra något alls, säger Lars, som är jättenöjd med utbildning och underhåll.

Text och foto: Cecilia Kjellin Eriksson



Björn Magnusson och Lars Nilsson tycker att det känns tryggare med hjärtstartare i huset där de bor. En blinkande lampa på utrustningen visar att batteriet är bra.



Innanför båda entrédörrarna finns information om att det finns hjärtstartare i huset och var de är placerade.

Marie och miljön



Text och foto: Johanna Fransson Helén

Hönan Solvāj blir gärna fotograferad på Maries axel.

I en gul funkisvilla i Västanfors bor Marie Hellgrén med sin man Richard. De tre barnen är sedan en tid utflugna. Framför entrén till huset står några odlingslådor. Trots att det är visset där i, kan man lätt föreställa sig att de bjuder på en vacker prakt sommartid. Det är en kall men solig höstdag i november när jag träffar Marie för att prata om vårt gemensamma intresse för att leva mer miljövänligt.

-Mitt intresse för naturen och miljön har funnits sedan jag gick på "Mulle" på 70-talet., berättar Marie. Vi fick lära oss att vara rädda om naturen. Skogsmulle arrangeras av Friluftsförbundet och har funnits sedan slutet av 50-talet. Det är en symbol för hänsyn i naturen. På Friluftsförbundets hemsida kan man läsa att: "Skogsmulle är en friluftsverksamhet för barn från cirka fem år. Här får de genom lekar upptäcka naturen och lära sig om skogens vanligaste växter och djur."

Hela familjen är miljövänner

Att leva så miljövänligt som det bara går är självklarhet för familjen.

-Ända sedan våra barn var små har vi lärt dem att sopsortera. Det mesta av soporna går att sortera och återvinna. Vi har olika kärl för till exempel kartong, papper, plast, metall, glödlampor, glas, batterier och elavfall.

När köket byggdes om för 15 år sedan, anpassades det efter sorteringskärlen. Det enda som hamnar i soppåsen är bland annat kuvert och riktigt kladdiga saker.

-Man får väga för och emot, om man ska låta vattnet i kranen rinna för att skölja av kladdet eller kasta det kladdiga i soppåsen, säger Marie.

Att inte låta vattnet rinna är också något man tänker på i familjen. De senaste två åren har nederbörden varit liten och nederbörden är en förutsättning för att grundvattnet ska fyllas på. Att temperaturen de senaste somrarna varit högre i snitt än normalt, har också

inneburit att mer vatten avdunstat. Grundvattennivån i vårt område var så sent som förra månaden mycket under det normala.

Sedan 2010 är hela familjen vegetarianer, något de funderade på i flera år innan det blev av. Att maken Richard arbetat som kock var ingen nackdel när man skulle ändra sina matvanor. Senare har sonen valt att äta fisk, och de båda döttrarna är numera veganer, vilket innebär att de varken äter eller använder något som kommer från djur.

Skälen till att bli vegetarian kan vara olika. För en del handlar det om hälsa och för andra om att man ogillar köttindustrin. Ett annan skäl kan vara att man respekterar livet, även om det är ett djurs. För Marie och Richard handlade det om hälsan och omtanke om djuren.

Marie och Richard har också valt bort alla mjölkprodukter, förutom ost. I stället för mjölk dricker de havredryck. Ägg äter de från de åtta hönsen, som de skaffade för ca 1,5 år sedan.

-Vi tycker mycket om ägg, men ville inte stödja äggindustrin, säger Marie. En värphöna lever på en yta motsvarande ett A4 ark och när den är 1,5 år anses den inte tillräckligt produktiv och slaktas, fortsätter hon. Hon följer flera hönsägare på sociala medier och berättar att hon läst om en 18 år gammal höna som fortfarande värper ägg, även om det inte är varje dag. -Vanligtvis får vi ungefär 6 ägg om dagen totalt, men just nu ruggar hönsen det vill säga att de tappar fjädrar. Detta är helt normalt och innebär att hönsen går in i en viloperiod och lägger kanske ett ägg i veckan istället för ett om dagen, förklarar hon.

Alla hönor har namn

Ute på gården går hönsen och pickar på backen. Vi tar med oss lite bröd och går ut för att titta på dem. När hönsen ser oss möter de oss vid grinden. De är inte särskilt rädda utan åter direkt från handen.

-Till en början var de rädda, men ju mer man är med dem desto modigare blir de. Alla hönor har namn, förstås. Marie pekar och säger: -Där är Britta och det där är Polly och Rut, Ester, Lili, och Mette-Marit. Och så Solväj. Hon är gärna med på bild! Solväj kryper in under Maries armar och tar lite bröd. Där kommer Majken. Vi misstänker att hon är en Majkel, alltså en tupp, men hen har inte börjat gala ännu. Visar det sig att Majken faktiskt är en tupp, så får den inte stanna kvar hemma hos Marie, av hänsyn till grannarna.

Maten som handlas hem är mestadels ekologisk.

-Det är inte så att vi väljer bort någonting på inköpslistan om den inte finns som ekologisk. Då köper vi det som finns, förklarar Marie. Den ekologiska maten är ju något dyrare, men vi handlar storpack när det finns. Det blir billigare. Och så försöker vi äta frukt och grönt "efter säsong".

Att äta efter säsong är ett smart sätt att hålla nere matkostnaderna, eftersom mat med stor tillgång ofta sjunker i pris. Mat som måste färdas över halva jordklotet blir dyrare, samtidigt som frakten påverkar miljön negativt.

Handla kläder på second hand

Ett annat sätt att spara pengar är att handla kläder på second hand, något som Marie gärna gör. Det finns flera fördelar. Handlar du på Myrorna, Röda Korset eller Stadsmissionen tillför organisationen medel som går till deras sociala verksamhet. Du har alltså hjälpt en hemlös, en ensamstående förälder eller en äldre person att få lite bättre livskvalitet om du handlar där.

Du bidrar inte till ett ökat konsumtionssamhälle. Vårt sätt att konsumera saker har lett till att mycket slängs i onödan och det bidrar till ett sämre klimat.

Ett begagnat klädesplagg har troligtvis redan tvättats ett antal gånger tidigare, vilket innebär att de kemikalier som tillförts till plagget vid produktionen har försvunnit. Detta är en fördel för både dig själv och miljön.

Ätbart i naturen

Förra sommaren deltog Marie, tillsammans med några vänner, i en kurs om hur man tar vara på ätbart i naturen. Kursen "Vildvuxet" med örtkännare Lisen Sundgren hölls i Rosendals trädgård i Stockholm. Där fick Marie lära sig att laga mat av bland annat kirskaål, vilket passade utmärkt, då kirskaålen tagit över ett helt land i trädgården. -Man kan äta kirskaål färsk i en sallad. Och så kan man göra soppa av den eller förvälla den, berättar Marie. Även brännässlor används i matlagningen. Dessa blir chips, används i smoothies eller till nässelsoppa.

Förutom att "odla" kirskaål och brännässlor, så odlar Marie och Rickard potatis, tomater, vitlök och örter. Av det som odlas är det

bara vitlöken som blir en sådan stor mängd att det räcker flera månader. Potatisen, tomaterna och örterna skördas efter hand det ska ätas.

Miljötänkande i lärarjobbet

Även i arbetet som lärare på Lindgårdsskolan märks Maries miljöengagemang. I ämnet bild försöker Marie att få eleverna att vara sparsamma med materialet. Ska man använda flaskfärg är det bättre att ta lite åt gången för att inte behöva spola ut resterna i avloppet, och ritar man fel på sitt papper skrynklar man inte bara ihop det och kastar det, utan suddar om det går. Pappersskräpet går givetvis till återvinning. I ämnet hem- och konsumentkunskap lär sig eleverna bland annat att inte överdosera diskmedel, återanvända bakplåtspapper som inte blivit förstört i ugnen och att sortera soporna. Även på slöjden är man sparsam med materialet och sorterar sopor.

Några enkla miljötips

Solen håller på att gå ner och det är dags att bege sig hemåt. Innan jag lämnar Marie ber jag henne ge läsarna några enkla tips, för att göra sin vardag mer miljövänlig. Listan finner du här nedan:

- 1) Sortera dina sopor. Se till att ha ett enkelt system och ta för vana att tömma ofta. Är det för krångligt, är det lätt att man slarvar och kastar allt i gröna soptunnan.
- 2) Försök att handla ekologiskt eller närproducerat.
- 3) Handla inte ägg från burhöns.
- 4) Tvätta kläderna med tvättnötter. (Läs först på om vilka material och färger som inte lämpar sig att tvättas med nötterna.)

Om du är intresserad av vad just du kan göra för att vara med och påverka miljön på ett positivt sätt, bittar du bra information och tips på Naturskyddsföreningens hemsida www.naturskyddsforeningen.se.

En mäktig musikupplevelse

En mörk tisdagkväll i november är Västanfors kyrka full med folk. Det är kvinnor och män i olika åldrar med musiken som gemensamt intresse. De har samlats för en repetition inför årets adventskonsert.

Deltagarna är fokuserade och kanske lite spända, eftersom det är första repetitionen med kör och orkester tillsammans. Under hösten har de övat på varsitt håll. Det gäller att allt de övat på sitter på lördag då det är dags för konsert. Stefan Sundqvist är dirigent och ledare för Fagersta stadsmusikkår, som har flöjtister, trumpetare, trombonist och slagverkare på plats.

70 körsångare från församlingen

Kören består av 70 sångare från församlingens Kyrkokör och Rock- och popkör. Några har varit med många gånger förut och för andra är det första gången som de är med i denna pampiga uppställning.

Lena Martinsson är kyrkomusiker och ledare för både Kyrkokören och Rock- och popkören. Hon är den som håller ihop projektet. Traditionella välkända musikstycken varvas med modernare låtar då ett kompband spelar. Några av de traditionella styckena är Otto Olssons välkända *Advent* samt *Dotter Sion* och *Hallelujah* av G.F. Händel. Exempel på nyare låtar är E.M.Ds *Välkommen hem* och *Julen är på väg* av Py Bäckman. -Vi vill bjuda på en stämningsfull konsert där musiken ska vara lätt att lyssna på och rolig att framföra.

Vi blandar välkända traditionella musikstycken med nya låtar. Det är trevligt både för dem som lyssnar och för kör och musiker, säger Lena.

Stefan dirigerar både kör och orkester och finslipar instrumentalisternas insats. Det gäller att få det att klaffa så att det inte blir rörigt. Lena finns med och stöttar körens fyra stämmor på olika ställen. Någon stämma behöver öva lite extra på ett parti och vissa låtar kompar Lena på piano. Hon uppmanar alla att sjunga ut och påminner om att texta ordentligt.

Många har varit med länge

Karin de Canesie är en av dem som varit med i Kyrkokören länge. För henne är det 20:e året i rad som hon är med på adventskonserten.

-Det är så roligt att sjunga och det är speciellt att sjunga in det nya kyrkoåret! tycker Karin. Jag har fått så många vänner genom kyrkan och kamratskapen i kören. Jag känner mig uppfylld efter varje körövning, och jag har utvecklats som körsångare genom åren.

Göran Åslund började i Kyrkokören 2006 då han flyttade till Norberg. Han har även sjungit i andra kyrkokörer tidigare.

-Det är svårt att låta bli att sjunga, säger han. Man blir på bra humör när man sjunger. Vi är inte proffs, men vi har glädjen. Även om jag inte är på humör för att åka iväg till en körövning så är jag alltid upplyft när jag kommer hem. Adventskonserten sticker ut eftersom den är större än det andra vi gör med kören under året.

Petra Westelindh spelar tvärflojt i orkestern. Hon har varit med i Stadsmusikkåren i 20 år.

-Det är roligt att spela tillsammans i en orkester, eftersom blåsinstrument annars är lite ensamt att spela. Adventskonserten är lika rolig varje år! säger hon.

Yngre musiker spelar i orkestern

Petra är glad för att det har börjat flera yngre instrumentalister i kåren den senaste tiden.

Ymer Nordström är 23 år och en av de yngre musikerna i orkestern. Han började spela trumpet på kulturskolan i årskurs två och blev senare värvad till Stadsmusikkåren där han har varit med i närmare 10 år. Orkestern brukar spela några konserter varje år och adventskonserten är ett stående inslag på programmet.

-Själva konserten är stämningsfull och jag uppskattar dessutom julmaten som vi får efteråt, säger Ymer med ett leende.

Han funderar en liten stund på frågan om han har något favoritstycke och säger sen.

-Stad i ljus är nog min favorit. Det var den som gjorde att jag började med musik överhuvudtaget.

Jag förstår vad han menar när musiken lite senare fyller kyrkorummet och kören sjunger med texten "Sprid ditt ljus". Det är en mäktig musikupplevelse.

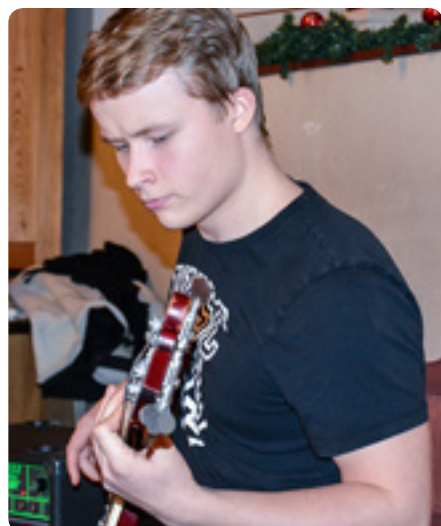
"Sprid ditt ljus i den mörkaste tid.
Värm oss nu och låt oss känna frid"

Text och foto:

Cecilia Kjellin Eriksson



Körsångare från församlingens Kyrkokör och Rock- o popkör ger tillsammans med Fagersta stadsmusikkår en uppskattad advenstkonsert i Västanfors kyrka varje år. Bilderna är från en repetition inför årets konsert som var den 2 december.



Krig i Guds namn

Många människor är övertygade om att det är religionernas fel att det finns så många krig i världen. Det är enkelt att ge religionerna skulden för våldet, men vart tar människan vägen? Individen som utövar våldet i Guds namn borde vara den som har det fulla ansvaret och inte Gud. Att skylla sitt eget hat på Gud är mänskligt enligt kristendomen. Därför är Kristi korsfästelse vårt fokus. Hur är det då med islam och det heliga kriget?

Krigsguden

I Gamla testamentet framträder Jahve (Guds namn i GT) många gånger som en krigsgud som de troende vänder sig till för att vinna krigen. Formuleringarna säger att det är Gud som skall stå upp och vinna seger åt sitt folk. På så sätt bevisar Gud att han står på det utvalda folkets sida. Om Gud ger sitt folk en seger så lovar folket att prisa sin Gud. Fienderna är andra folk än det egna och de är hedningar som inte tillhör det heliga utvalda gudsfolket, Hedningarna är fiende inte bara till gudsfolket utan i första hand till Jahve. Därför behöver folket försvara sin gud gentemot hedningarna som vill radera Jahves helighet genom otroheten.

Det råder en konkurrans på den religiösa marknaden och bland andra kulturer. Allt utgör ett hot mot den egna trosbilden och att dyrka andra gudar är den största synden för gudsfolket. Den som sviker sitt folk är en avfälling som bestraffas med döden. Det heliga kriget är inte en individuell sak utan en kollektiv handling. Det är folkets strid. Folket tjänar sin Gud eftersom Gud är i krig mot hedningarna som icke tror.

Historien skall bevisa

Genom historien skall Jahve bevisa att han är den ende sanne guden i förhållande till hedningarnas många gudar. Otron leder till undergång medan tro på den sanne Guden leder till uppgång och välfärd. Hoppet för de troende står till framtiden då Gud skall upprätta sitt rike som skall bestå en gång för alla när hedningar blivit besegrade. Det är genom gudsfolkets historia som Jahve visar sig och uppenbarar sig i konkreta händelser. Målet är det land som Jahve en gång lovat förfäderna. Ett land som flyter av mjölk och honung, vilket är symbolspråk för ett gudomligt tillstånd som de rätttroga skall belönas med om de håller fast vid Jahve och uthärdar livets alla motgångar.

De rätttroga

Uppgiften för varje individ inom gudsfolket är att älska Jahve över allting och till samma grad som Jahve har älskat folket. Att uppfylla det är att vara rättfärdig vilket ingen annan kan vara än en rättrogen som med nit försöker uppnå fullkomlighet. För en rättrogen finns inga kompromisser. De rättfärdiga utgör en elit som också offerar sig för folket eftersom folket utgör en och samma kropp.

Det heliga kriget jihad

Mohammed levde i Mecka på 600 talet. Hans ambition var att ge de arabiska folken en helig bok. Orsaken var att de olika stammarna och klanerna stred mot varandra och våldet var förödande för alla. Mohammed såg hur det judiska folket höll samman trots allt lidande. Hans slutsats var att de hade en helig bok gemensamt. Därför studerade han judarnas heliga bok som vi kallar för Gamla Testamentet. Dessa studier gjorde intryck och han började formulera sina trossatser. Inför andra hävdade han att det var uppenbarelser och orden kom från Allah genom ängeln Gabriel.

Ganska snart fick han en skara av anhängare som kallade honom för profeten Mohammed. En helig man som Allah sänt för att uppenbara sig för hela världen. Anhängarna växte till antalet och snart var Mohammed ett hot mot de rika etablerade köpmännen som hade makten. De fördrev Mohammed ut ur staden år 622. Det blev ett heligt år inom islam. Mohammed tog sin tillflykt till Medina. Där formulerade han tankarna om Jihad, det heliga kriget, som är



Genom korstågen skulle den kristna tron spridas i världen.



Jihad står för "det heliga kriget" inom islam.

en kamp för islams sak, Allahs uppenbarelse genom sin profet Mohammed. Den skall spridas ut över hela världen tills alla folk har omfattats av insikten att Allah är den enda guden och kan inte dela sin position med någon annan. Mohammed återvände till Mecka tio år senare och hade då en stor armé av krigare med sig. Staden kapitulerade utan strid och islam hade därmed blivit en politisk makt att räkna med.

Martyrskapet

Kampen för Allahs sak blev en helig handling för en troende. Att försvara islam blev en helig handling. Dessa tankar finns även i Gamla Testamentet men Mohammed förstärker läran om det heliga kriget. Den som dör för Allahs sak blir martyr och belönas med att få komma direkt till paradiset. Den uppfattningen som gav full garanti för en krigare kom att förändra världskartan. Islam expanderade under flera sekler och belägrade stora delar av södra Europa, en ockupation som varade i flera århundraden. Motreaktionen blev expeditioner mot Mellanösten för att besegra muslimerna i det vi kallar för korstågen. Bägge parter ansåg att

de stred för sin uppenbarelse och att den egna var den enda sanna uppenbarelsen.

Den kristna våldsteorin

Kristendomen har en mörk historia med samma ideologiska innehåll från Gamla Testamentet. Många har bränts på bål som kättare bara för att de vågat bryta mot gängse mönster och haft en egen trosuppfattning. Även kristna har haft anspråk på att lägga världen under sina fötter och göra alla folk till kristna. Under de senaste 100 åren har det skett med ord och barmhärtighetshandlingar. Vapnen har bytts ut mot skolor, sjukvård, vattenprojekt med mera.

Den kristna missionen bygger på uppfattningen att Kristus är världens ljus. Är det tanken som skapar våldet eller är det ett hat och våld som vill rättfärdigas genom en vacker ideologisk yta i religionens form?

Krig i Guds namn idag

Våra nyhetssändningar visar bilder med avskyvärda avrättningar som sker i respektive guds namn. Motivet som rättfärdigar våldet är fortfarande att dödandet är för Guds sak. I Guds namn är alla gärningar rättfärdiga därför att Gud står över

allting och den som tjänar Gud måste utföra Guds vilja att besegra hedningarna som icke tror på Guds makt. Västvärlden har omtolkat texterna om krig och våld och fört över kriget från en fysisk verklighet till en inre andlig verklighet. Det heliga kriget handlar idag om den inre kampen om tron på en levande Gud som älskar människan trots allt. Individen måste ta sin kamp med de inre krafterna som finns som gott och ont, annars kommer det att bli till ett våld som vänder sig utåt och projiceras på andra individer. Medmänniskan blir en fiende därför att min egen inre fiende som bor i mig måste finna en spegel. Det hjälper inte att hugga huvudet av "spegeln" för den inre fienden lever vidare och söker nya offer.

Behöver Gud sina krigare som dödar i hans namn? Gud behöver knappast försvaras av människor för Gud är ändå Gud och han klarar sig själv utan vårt våld.

Per-Arne Bengtsson, präst

Läs mer om denna fråga i Karen Armstrongs bok "Med Gud på vår sida. Religion och våld genom historien" som utkom under hösten 2016.

Spöket eller Martin Luther?

Någon går och spökar. Kan det vara reformatorn Martin Luther kanske? Vi som tror oss veta vem han var har glömt honom men spöket är kvar. Ett spöke som vi själva har skapat och som är bekvämt att ha. Vi kan alltid skylla på Luther och att han sitter på våra axlar och piskar oss med plikt och skuld. Det är tråkigt att vi missar en mycket levande människa och att vi har skapat en stereotyp av honom. Bilder kan stelna och bli de värsta fördomar som avskärmar oss istället för att vi förstår. Men vem var han och vilket är spöket?



Barndomen

Martin föddes 1483 i en stad som heter Eisenach och han var son till Hans Luther och Margareta Linderman. Pappan var från bondesläkt och mamman från en adlig familj. Fadern var gruvfogde och chef för en gruvasomhanlyckadesgöralönsam. Senare i livet blir Hans Luther ägare till gruvan och skapar sig en stor förmögenhet. Innan var livet strävsamt med plikt och sparsamhet, vilket säkert präglade Martin. Han fick helgonnamnet som var för dagen vid födelsen. Barndomen präglades av disciplin och stränghet. Dagligen fick Martin aga och bestraffningar för bagatellartade förseelser. Arbete och plikt var livets mening. Varje kväll bad fadern kvällsbön vid Martins säng.

Familjen bestod av sex barn varav Martin var det äldsta barnet. Fadern hade höga planer för sin son. Planen var att han skulle läsa juridik och bli advokat för att senare göra karriär inom den världsliga makten. Så blev det inte. När Martin meddelade att han ville bli munk så blev konsekvenserna att han fick bryta med sin familj. Hans Luther blev ursinnig och denna vrede skulle vara i många år och relationen upphörde. Brytningen med fadern var ett faktum.

Munken drabbades av blixten

En dag när Martin var på väg ut ur staden drabbades han av ett oväder. Plötsligt slog en blixtner framför honom och han föll ner på marken. I detta ögonblick skrek han "heliga sankt Anna, jag skall bli munk". Då var det 1505 och Martin var 22 år och hade redan tagit en magisterexamen. Två veckor senare inträdde han i Augustinerklostret i Erfurt och dagen daterades till den 16 juli 1505. Två år senare prästvigdes han i Erfurts domkyrka och 1515 hade han blivit abbot för 11 kloster i sin orden.

Fadern ville försonas

Martin hade blivit omtalad och ryktena hade nått fram till fadern Hans Luther. Fadern ångrade sig och samlade ihop 20 ryttare och tog med sig 20 gulden och begav sig till sin son för att försonas. Det blev en försoning men inte riktigt som fadern tänkt sig. Han fick återvända hem med sina gulden och Martin vägrade ta emot pengarna. Sonens kärlek gick inte att köpa för pengar.

I efterhand har Martin sagt om sin tid som munk att han flydde undan Gud och sökte skydd mot Gud hos Gud. Dessa mekanismer sysslar dagens psykologer med för att förstå.

Munken som gjorde uppror

Det gick fort i Martins liv och som 25-åring skickades han till Wittenberg för att föreläsa i filosofi. Det var ett nystartat universitet som höll på att byggas upp. Martin var en hängiven munk som underkastade sig påvens auktoritet och samtidigt gick han till bikt sex gånger om dagen för att vara helt syndfri inför Gud. Men han kämpade om denna renhet och förlorade alltid sin sinnesfrid. I staden skedde ett studentuppror 1510 och det lokala rådet fick avgå. Luther försökte leva som en god katolik och gjorde samma år en pilgrimsresa till Rom. Han kröp i trapporna inne i kyrkan Sankta Scala och gjorde allt för att uppfylla den religiösa plikten att bli en god munk.

Året därpå blev han tillförordnad professor i teologi eftersom han inte hade hunnit disputerat. Det gjorde han året därpå och blev samtidigt ordinarie professor. Fem år senare den 31 oktober 1517 startade han reformationen genom att spika upp sina 95 teser på kyrkporten i Wittenberg.

Själstillståndet

Det går att ge många förklaringar till Luther som fenomen och varför han startade en reformation i sin samtid. Men ingen av dessa



Det här är den fjärde och sista texten i Mitt i livets artikelserie om Martin Luther, som publiceras under reformationsåret 2017.
Foto: Magnus Aronson

förklaringar duger om inte utgångspunkten handlar om hans eget inre tillstånd. Munken bar på en ständig oro över sin synd som plågade hans samvete. Till slut kunde han inte ägna sig åt något annat än att störta sig från biktstol till biktstol för att bikta sin senaste synd som var en tanke och inte en handling. Luther levde i en ångest som vi idag skulle kalla för panikångest. En förflamning som trollbinder en människa där det egna jaget blir utsatt för alla tänkbara anklagelser. Vår tids psykiatri skulle betrakta Martin som bipolär. Symptom som tidigare kallades för manodepressivitet. Om vi nu inte stänger in Martin i diagnos så är det enkelt att se hans försök till att förstå sin samtids andliga nöd. En tid med moraliskt förfall, förtryck,

okända sjukdomar, hunger och all annan nöd. Att söka en förklaring till människolivets nöd är knappast ett sjukdomstillstånd, snarare en smärta utifrån ett kristet perspektiv om en fallen mänsklighet som är långt ifrån sitt egentliga ursprung. Luthers ångest var tidens ångest.

Den livsbejakande mannen

I Martins fall blev hans ångest en stark drivkraft till att förstå Paulus utläggning om Kristi försoningsverk. Den insikten fick han vid läsandet av Romarbrevet och då öppnades hans ögon. Han uppfattade att det finns fritt tillträde till gudsgemenskapen genom den egna tron på Kristi försoning. Varje människa har en egen väg till Gud, en direkt kanal och behöver inte gå via kyrkans förmedling av Guds nåd. Insikten

förändrar Martins liv radikalt och från att leva i askes så bryter han med den livsstilen. Kroppen får en annan betydelse. Den blir ett tempel för Guds ande och är den finaste gåvan till människan. Sexualiteten bejakas inom äktenskapets ramar, mat, vin, sång, dans, musik är alla gåvor av skaparen som är till för att människan skall förstå vem Gud är genom de goda gåvorna. Luther tog ofta fram lutan och tog ton i både psalmer och sånger. Det öppnade upp och kunde förvandla svärmod till livsglädje. Ändå gick Martin Luther mot ett åldrande där melankolin fick ett allt starkare grepp över honom, likaså gikten som förstelnade hans kropp. Ändå lever hans diktning och psalmer 500 år senare.

Per-Arne Bengtsson, präst

Malingsbo rehabcenter 15 år



Foto: Johnny Pesola

Malingsbo rehabcenter har firat 15-årsjubileum. Den 11 september 2002 öppnade Västanfors Västervåla församling Malingsbo rehabcenter, som är ett behandlingshem för personer i arbetslivet med beroendeproblematik. Efter 15 år i branschen har verksamheten goda kvalitativa resultat. En färsk undersökning visar att ca 77% av klienterna lever fortsatt nyktra och drogfria efter två år.

-Vår slutledning är att det är det täta samarbetet mellan klient, arbetsplats och Malingsbo som gett bra resultat, samt att klienterna tidigt har fått eget ansvar för sitt problem, säger Tommy Elmertoft, verksamhetsansvarig.

”Det finns inget botemedel för den som har utvecklat ett beroende, men sjukdomen är behandlingsbar. Den som kan acceptera att beroendet har utvecklats, och sedan skaffar sig redskap för hur man lever nykter och drogfri, har en bra grund för att gå vidare och leva ett rikt liv. Att ta ansvar för sin beroendesjukdom blir en viktig förutsättning för att kunna utvecklas även på andra områden i livet”, står det i företagets informationsfolder.

-Beroendeproblematik är väldigt vanligt och vi vill lyfta fram att det är ett problem som man kan göra någonting åt. Vi vill ge hopp om förändring, förklarar Tommy Elmertoft.

Idag har Malingsbo rehabcenter en genomströmning på ca 75 klienter per år med behandling för både män och kvinnor. I lokalerna vid Malingsbo herrgård bedrivs heldygnsvård med 10 boendeplatser för män och kvinnor. Sedan 2014 finns även öppenvård i lokaler på Skolgatan i Örebro.

Malingsbo rehabcenter är ett behandlingshem för personer i arbetslivet med beroendeproblem. 90% av samhällets beroendepersoner har fortfarande sin anställning kvar. Behandlingen sker utifrån 12-stegsfilosofin och målsättningen är total drogfrihet, och därmed förhöjd livskvalitet för både klienter och anhöriga.

Malingsbo anordnar även utbildningar för personalansvariga, chefer och andra som i sin yrkesutövning möter människor med missbruksproblem. Företagsprogram för framtagande av alkohol- och drogpolicy erbjuds också.

Jubileumsdagen den 11 september firades med två intressanta föredrag (se sid 13 och 14). Ett hundratal personer var med, både tidigare klienter, samarbetspartners, HR- och personalansvariga på företag och företagshälsovård och andra intresserade. *Läs mer på hemsidan www.malingsborehabcenter.se. Där finns möjlighet att göra en screening av olika beroendetillstånd.*

Cecilia Kjellin Eriksson

Mia Lundin föreläste om kvinnor och hormoner

Mia Lundin föreläste om hur hormonella obalanser påverkar kvinnor och män.

-Jag lever för att kunna dela med mig av min kunskap och hjälpa så många kvinnor som möjligt till ett liv i balans, välmående och harmoni, skriver Mia Lundin på sin hemsida. Även i sitt föredrag lyfter Mia fram att hon vill att kvinnor ska förstå mer om sig själva. Många kvinnor är sjukskrivna på grund av ohälsa och Mia menar att en patient är en sammanhängande enhet. Stress påverkar många delar och är ofta orsak till "allt det andra". Mia vill se orsaken till varför en person mår dåligt, och inte bara lindra symptomen med medicin.

-Vårt nervsystem utvecklades för tusentals år sen men kvinnans liv idag är mer komplicerat, hävdar Mia.

Akut stress klarar vi av men kronisk stress gör oss sjuka. Utbrändhet är ingen sjukdom utan en obalans som utlösts av stress.

Kvinnor i klimakteriet kan hamna mellan stolarna hos gynekolog, psykolog och läkare. Mia anser att kvinnor har rätt att få hjälp. Hon uppmanar par att tillsammans söka hjälp om man upplever att situationen påverkar relationen.

-Prata med varandra! uppmanar hon.

Föreläsningen är stundvis väldigt detaljerad, men den ger en god bild av Mias budskap. Hon visar att hormoner påverkar hur vi mår, och det vi äter påverkar hormoner och signalsubstanser. -Du är vad du äter. Tarmen är människans andra hjärna, menar hon.



Ett hundratal personer lyssnade på Mia Lundins föredrag i kapellet i Malingsbo.

Fakta om Mia Lundin

Mia Lundin har varit verksam i 25 år inom behandling av hormonella rubbningar som PMS, postpartum depression, övergångsbesvär och klimakteriebesvär. Hon har även gedigen kunskap om vilken effekt hormonella fluktationer har på hjärnans biokemi.



Hon fick sin utbildning till sjuksköterska på Ugglevikens skola i Stockholm. Strax efter flyttade hon till USA och vidareutbildade sig till barnmorska och specialistsjuksköterska vid Harbor UCLA Medical Center i Los Angeles. 1997 grundade hon kliniken The Center for Hormonal & Nutritional Balance Inc. i Santa Barbara, Kalifornien, som hon drev i 17 år. Mia har skrivit flera böcker, bland annat "Kaos i kvinnohjärnan"

Läs mer på www.mialundin.se

Mias hälsorecept i tio punkter:

- 1) Andas.
- 2) Minska stressen.
- 3) Sov!
- 4) Ge kroppen vad den behöver. Undvik socker, gluten och alkohol men tillför protein.
- 5) När kosten inte är tillräcklig kan man behöva tillföra till exempel B12, magnesium, Omega3, D-vitamin, järn eller probiotika.
- 6) Öka hormonet serotonin* kan man göra genom solljus, äta protein, minska stress, D-vitamin, B-complex, zink, magnesium mm.
- 7) Behandla läckande tarm. "Rätt hormon behövs vid rätt tidpunkt".
- 8) Råd till sambo/partner: tålmod, kunskap, lyssna, be om råd de veckor som inte är så jobbiga i menscykeln.
- 9) Sköldkörtelhormoner.
- 10) Träning och vila i sunda proportioner.

* **Serotonin** är en signalsubstans som hjälper till att reglera en mängd av kroppens funktioner.

Att hitta sin moraliska kompass

Gunnar Bergström föreläste om principer för förändring och tillfrisknande. Gunnar Bergström är ett välkänt namn inom beroendebehandling. Han har själv arbetat i missbruksvård under många år och driver ett bolag som utbildar och utvecklar program om kriminalitet, droger och hedersvåld. Han talade utifrån boken "Att hitta sin moraliska kompass", som han har översatt. Boken är skriven av Craig Nakken.

Craig Nakken beskriver i sin bok en livshållning där han uppmuntrar oss att tjäna andra, visa empati och sluta skada oss själva och andra. Boken utgör på detta sätt en manual för hur man kan leva ett positivt andligt liv, oavsett religion eller avsaknad av religiös tro.

Begreppet andlighet beskrivs i 12-stegsprogrammet som "en kraft större än jag själv". Så här lyder Craig Nakkens definition: "Andlighet är känslan av att ingå i ett sammanhang större än jag själv." Nakken hävdar att livets mening inte är lycka utan att göra skillnad, att få betydelse för andra genom handlingar och genom kärlek. Positiv andlighet kommer inte gratis för en beroendeperson. Beroende är en sjukdom med en ständigt växande rädsla. Ju mindre känsla av mening en person upplever desto större psykiska problem. KASAM, som betyder känsla av sammanhang, är ett viktigt begrepp för en människas välmående.

Den tredelade hjärnan

Nakken pratar om den tredelade hjärnan; reptilhjärnan, däggdjurshjärnan och människohjärnan. Reptilhjärnan kännetecknas av flykt, försvar, frysning, fortplantning och födointag. Droger träffar reptilhjärnan.

Människohjärnan (pannloben) behandlar tidsuppfattning, medkänsla, inlevelseförmåga och fantasi. Nakken menar att människan har tre drivkrafter; makt, njutning och mening. Negativa andliga principer får oss att lita mer på våra rovdjursinstinkter än på vår mänsklighet.



Gunnar Bergström var en av föreläsarna då Malingsbo rehabcenter firade 15-årsjubileum den 11 september 2017.

Människan har en fri vilja

Det som skiljer människor från djur är att människan har en fri vilja. En drogberoende person drivs av rovdjursinstinkten. Drogbehandling kan ge verktyg för att börja ta ett eget ansvar för sitt liv, att ta sitt moraliska ansvar. Det handlar om ansvar och fri vilja, om att göra goda eller dåliga val. "Du har ett val resten av ditt liv. Ingen är ett offer för sin historia", hävdar Nakken.

Andlighet handlar om hopp, tillit och tro. Den moraliska kompassen är en spärr, eller ett konsekvenstänk som styrs av en kraft eller en princip som är större än jag själv.

Exempel på positiva andliga principer:

sanning, kärlek, tillit, mod, hopp, öppenhet, tacksamhet, förlåtelse, uppskattning, ödmjukhet, medvetenhet, rättvisa, värdighet, empati, tolerans, villighet, tro, visdom, integritet, nåd, sinnesro, respekt, relationer, omsorg, medkänsla.

Cecilia Kjellin Eriksson

Fråga juristen

Ida Jäder, jurist



Arv med fri förfoganderätt

Måste mamma köpa bilen hon har ärvt?

Fråga: Min mamma och hennes sambo äger en fastighet med hälften var. Nu har sambon avlidit och de hade skrivit ett testamente där den efterlevande skulle arva med fri förfoganderätt. De har inga gemensamma barn men däremot barn sedan tidigare. Det finns ett hus som har ett marknadsvärde på ungefär 1 000 000 kronor idag. Har sambons barn något att säga till om gällande marknadsvärde eller annat och skulle hälften av försäljningspriset tillfalla dem om mamma säljer fastigheten?

Det finns även en bil som han äger. När bilen blir gammal och sjunker i värde, hur ska sambons barn ersättas då? Nu vill de att mamma köper bilen av dem, eller så vill de behålla bilen själva. Han ville att mamma skulle äga bilen helt men efter olyckliga omständigheter blev det fel i testamentet och det skrevs fri förfoganderätt av misstag. Mamma skötte sin sjuka sambo helt själv och det här skulle vara ett tack och en liten uppskattning från hans sida.

En dotter

Svar:

Hej, till att börja med kan sägas att arv med fri förfoganderätt innebär att din mamma under sin livstid får göra nästan allt beträffande det hon ärvt. Hon kan sälja fastigheten och bilen och förbruka alla tillgångarna. Hon kan leva upp hela arvet efter sin sambo. Detta utan att sambons barn kan ingripa för att "rädda sitt arv". Men två saker får din mamma inte göra. Hon får inte skriva ett testamente över den andel som hon ärvt med fri förfoganderätt. Hon får inte heller väsentligt minska sambons barns rätt genom att ge bort gåvor.

Det som den avlidne sambons barn kan kräva och tycka till om är värderingen av egendomen. Detta eftersom de har en rätt, trots testamentet, att begära ut sin laglott. Laglott utgör hälften av deras ursprungliga arvsrätt (arvslott). Om de begär att få ut sin laglott så ska denna tillfalla barnen och resterande del tillfaller din mamma med fri förfoganderätt.

Sambons barn har ingenting att säga till om det din mamma tänker göra med det hon ärvt med fri förfoganderätt.

Genom den fria förfoganderätten kommer kvarlåtenskapen att vid din mammas död att delas upp i en del, den andel som kommer från sambon och som tillfaller hans barn, och en annan del, som kommer från din mamma och som ärvs av dig och dina eventuella syskon.

Om det i testamentet inte finns en särskild beräkningsgrund för fördelningen när din mamma avlider görs beräkningen på så sätt att man räknar ut hur stor andel arvet efter den avlidne utgör av den efterlevande sambons totala kvarlåtenskap (inkl arvet). Denna andel kommer att "brytas ut" ur den efterlevande sambons bo när denne avlidit och andelen tillfaller den först avlidne sambons arvingar.

*Kyrkans Allmänna Juridiska Byrå, tel 0223-434 76
I mitten av januari är Ida Jäder tillbaka efter
föräldraledigheten, kontakta sekreterare Maria Ulestig
Eriksson för information och tidsbokning.*

Boyet och Ronald växte upp på en soptipp

Sopor, och ännu mer sopor, så långt ögat når. Och en stank av avfall, avföring och orättvisa. Här, på Manillas största soptipp har Ronald, 11, och Boyet, 9, vuxit upp. – Jag drömmer om att få hjälpa andra barn som bor i Tondo, säger Boyet.

Det går inte att värja sig mot stanken. Urin, avföring och ruttna matrester... Utanför ett skjul skäller en fastkedjad, mager hund. En äldre man river upp en plastpåse och börjar sortera gammal mat. Han lägger små kycklingbitar i en hög. Han samlar till familjens middag.

Familjer bor på soptippen

Det har nyligen regnat, och vi klafsar i leran. På den upptrampade sopstigen ligger gamla blöjor, trasiga glasflaskor och hopknycklad plast. Vi är i stadsdelen Tondo, där Manillas största soptipp breder ut sig. Här bor och arbetar tusentals familjer. En av familjerna är Ronalds och Boyets. Deras föräldrar är arbetslösa, dessutom missbrukar mamman droger. Vi hälsar på i familjens krypin, som är tillverkat av kartongbitar och tygrester. Här finns inga sängar, de sover direkt på marken. På en plaststol, i det ena hörnet, sitter pojkarnas mamma.



Boyet är 9 år och Ronald är 11. Boyet drömmer om att få hjälpa andra barn som bor på soptippen i Tondo. Foto: Kat Palasi/IKON

Hennes blick är frånvarande. Hon har en bebis på armen, och uppenbarligen ännu ett barn i magen – som är stor och rund.

– Här växte bröderna upp. De har aldrig gått i skolan. På dagarna har de sorterat skräp på soptippen för att hjälpa till med familjens försörjning, säger April Rose Mosheni Tabrizi, socialarbetare på Bahay Tuluyan.

Bröderna Boyet och Roland har nyligen flyttat till Bahay Tuluyan. I dag är de i Tondo för att hälsa på familj och vänner.

– Våra vänner bor i Tondo, men vi vill ändå bo på Bahay Tuluyan. Vi vill gå i skolan. Vi vill lära oss saker. Och vi vill äta oss mätta, säger Roland.

Pappa överraskar med cola

Brödernas pappa har sett fram emot sönernas besök. Han överraskar dem med en Coca-Cola. Vanlig Coca-Cola på burk har han inte råd med. Han har köpt Coca-Cola i en hopknuten plastpåse med ett sugrör som sticker ut. Ronald och Boyet skiner upp. De

tar emot påsen, och dricker snabbt upp läsk. Sen säger de hej då, och pappan försvinner iväg på en cykel.

Hjälparbetare ger barnen mat

Bahay Tuluyans mobila team åker till soptippen ett par gånger i veckan. De leker med barnen och bjuder på mat. Det var under ett sådant besök som personalen fick upp ögonen för brödernas familj. Först var det brödernas lillebror som fick dem att reagera.

– Han var bara fyra månader och han var kraftigt undernärld. Mamman hade i princip bara matat honom med vatten sedan han föddes. Det är ett under att han överlevde. Han togs omedelbart till sjukhus, där han fick stanna i över en månad. Nu mår han mycket bättre och har lagt på sig i vikt, säger April Rose Mosheni Tabrizi, och visar mobilbilder på en leende liten pojke. Mamman tittar på bilden, men visar ingen reaktion.

Barnen har inte gått i skolan

I familjen finns ytterligare några syskon, bland annat en flicka som vill följa med sina bröder till Bahay Tuluyan. Gång på gång säger hon till volontärarbetaren: ”Jag vill vara med er”. Men mamman vill inte. Hon tycker att flickan är för liten för att flytta.

– Familjen har levt väldigt utsatt, helt utanför samhället. Inget av barnen fanns registrerade någonstans. Ingen var vaccinerad, och ingen har någonsin gått i skolan, säger April Rose Mosheni Tabrizi.

Bröderna tvingades tidigt bli självständiga. Sen de lärde sig att gå har de jobbat på soptippen. De har sorterat skräp, och letat efter mat.

– ”Pagpag” kallar vi matresterna. På tagalog betyder ”pagpag” att ”skaka bort smuts”. Vi skakar matresterna så att allt smuts faller bort. Sen kan vi äta maten, säger Ronald.

Konflikterna mellan rivaliserande gäng pyr under ytan, och mitt under vårt besök i Tondo blir Ronald påhoppad av tre barn från ett rivaliserande gäng. Han släpas i marken och skrapar upp sidan av överkroppen. Vi är tvungna att fort bege oss tillbaka till Bahay Tuluyan. Barnen hostar ikapp i bussen på väg tillbaka till centret. Många barn som lever på gatan har tuberkulos.

På Bahay Tuluyan får de sin medicin. Sen är det middagstid. De större barnen hjälper till med matlagningen – i dag serveras svart ris, grönsaker, tofu och kyckling. Ronald och Boyet äter med god aptit, de lämnar inte ett riskorn på tallriken.

Drömmer om framtiden

Ronald vill bli polis, Boyet vill jobba inom armén.

– Jag drömmer om att få hjälpa andra barn som bor i Tondo, säger Boyet. De konstaterar att livet ser väldigt olika ut – här på Bahay Tuluyan och i Tondo.

– Här får vi duscha varje dag. I Tondo duschar vi en gång i veckan. Då betalar vi för vattnet, säger Boyet.

– Vi saknar våra syskon, men vi vill vara här på Bahay Tuluyan, säger Ronald.

Det är kväll, och barnen gör sig redo för natten. Bröderna somnar först av alla. De sover tätt intill varandra på madrasser på golvet. De håller varandra i handen.

Text: Anna Wahlgren

Julkampanjen

I Svenska kyrkans julkampanj, som pågår från första advent till trettondedag jul, samlar vi in pengar till Svenska kyrkans internationella arbete för alla barns rätt till ett tryggt liv. Tillsammans kan vi ge fler barn tillgång till försörjning, utbildning och hälsa.

Varje barn har rätt till ett tryggt liv utan hot, våld och övergrepp. Svenska kyrkans internationella arbete fokuserar särskilt på fem grundläggande rättigheter som är helt avgörande för barns möjligheter att leva ett liv i trygghet:

1. Rätten till mat och rent vatten

Hunger är världens största orättvisa. Nära hälften av alla barn som dör före fem år gör det på grund av undernäring. Tillgång till näringsriktig mat och rent vatten är en förutsättning för ett liv med god hälsa och värdighet.

2. Rätten till trygghet och försörjning

Kvinnor har ofta ansvar för barnen men små möjligheter att påverka en utsatt situation. Svenska kyrkan arbetar för att stärka kvinnors tillgång till ekonomisk och social trygghet.

3. Rätten till sin kropp

Sexuella övergrepp används som ett maktmedel. Barn och kvinnor är särskilt utsatta. Svenska kyrkan arbetar för att förebygga och synliggöra hot, våld och övergrepp.

4. Rätten till hälsa och sjukvård

Kvinnor och barn kommer ofta inte till sjukhus vid behov. Genom uppsökande hälsoarbete i utsatta områden kan fler få den vård de har rätt till.

5. Rätten till utbildning

Många flickor och kvinnor får inte gå i skolan. Detta påverkar inte bara deras egna möjligheter utan även deras barns möjligheter. Svenska kyrkan arbetar för flickors rätt till skolgång, kvinnors vidareutbildning och allas rätt till sexualundervisning.

Välkommen till våra kyrkor i jul!

Julafton

kl 09 Grötfrukost i Brukskyrkan
kl 10 Julbön i Brukskyrkan
kl 11 Samling vid krubban i Västanfors kyrka
kl 17 Julbön i Västervåla kyrka
kl 23 Julnattsmässa i Västanfors kyrka
Medverkande: Leo Yngvesson, cello

Juldagen

kl 07 Julotta i Västervåla kyrka med Kyrkokören
och julottekaffe på Odensnäs

Julottebussen

avgår från Fagersta enligt följande tidtabell:
kl 05.50 Bring Citymail (mittenmot kommunhuset)
kl 05.55 Brukskyrkan
kl 06.00 Bergslagssjukhusets entré
kl 06.05 vid Per-Olsskolan (Floravägen)
kl 06.15 Järnvägsstationen Västanfors
kl 06.30 Ombenning
kl 06.40 Ängelsberg - Gamla Brukshandeln
kl 09.30 Återresa

Fackeltåg:

kl 06.15 Avgång från Nyhem
kl 06.15 Avgång från Sörby skola
Facklor finns vid samlingsplatserna.
Arr: Engelsbergsbygdens intresseförening.

Juldagen

kl 11 Joulokirkko. Finsk julgudstjänst
i Västanfors kyrka

Annandag jul

kl 15 Gudstjänst i Brukskyrkan.
Medverkande: Cecilia Nilsson, sång
kl 18 Katolsk mässa i Brukskyrkan

Nyårsafton 31/12

kl 17 Nyårsbön i Västervåla kyrka.
Medverkande: Kristin Kalmelid, flöjt

Nyårsdagen den 1/1

kl 18 En stilla gudstjänst i Lindgårdens vinterträdgård

Trettondedag jul 6/1

kl 15 Gudstjänst i Brukskyrkan

Söndag 7/1

kl 11 Julgransplundring på Lindgården



Biskopar stödjer #metoo

Mikael Mogren, biskop i Västerås stift, stödjer #metoo och #vardeljus och manar till djupgående förändring om hur vi ser på varandra. Den aktuella kampanjen #metoo mot sexuella trakasserier har fått stor uppmärksamhet. #vardeljus är en liknande kampanj inom Svenska kyrkan.

"...Jag kommer fortsätta att stå upp för varje individs rätt till sin kropp och friheten att leva sitt eget liv. Ingen ska behöva utsättas för sådant som Metoo har synliggjort. Riktmärket är nolltolerans. Allt annat är oacceptabelt..." skriver Mikael Mogren i ett uttalande på Västerås stifts hemsida där han uppmanar till nolltolerans.

Läs hela uppmaningen på www.svenskakyrkan.se/vasterasstift

Även ärkebiskopen Antje Jackelén stödjer de båda kampanjerna. "Nu räcker det!" skriver hon i ett uttalande på Svenska kyrkans hemsida. www.svenskakyrkan.se

#vardeljus är en del av #metoo och #metoosweden där anställda, frivilliga, förtroendevalda och församlingsbor kan dela berättelser från Svenska kyrkan.

Resultat i kyrkovalet

Det slutgiltiga valresultatet i Kyrkovalet 2017 visar att POSK (Partipolitiskt obundna i Svenska kyrkan) fortsätter att vara störst i Västanfors Västervåla församling. POSK får 16 av 25 mandat i kyrkofullmäktige, Socialdemokraterna får 7 mandat och Sverigedemokraterna 2 mandat.

Valdeltagandet ökade i hela landet jämfört med de senaste kyrkovalet. I vår församling ökade valdeltagandet från 12,83% (2013) till 17,12% (2017). 1126 personer i vår församling röstade i kyrkovalet den 17 september.

Se hela valresultat på
www.svenskakyrkan.se/kyrkoval

Budget 2018

Kyrkorådet har fastställt verksamhetsplanen för 2018 och kyrkofullmäktige har fattat beslut om budgeten för 2018.

- Kyrkoavgiften fastställdes till 1,13 kr
- Till investeringsbudgeten avsätts 2 440 tkr.

På kyrkoavgiften tillkommer 0,08 kr i stiftsavgift. Kyrkoavgiften är oförändrad jämfört med 2017. Kyrkoavgiften används för att driva verksamhet för barn, ungdomar, vuxna och äldre.

Ny kyrkohandbok

Kyrkomötet, som är Svenska kyrkans högsta beslutande organ, har beslutat att anta en ny kyrkohandbok för Svenska kyrkan.

Kyrkohandboken innehåller ordningar för gudstjänster, till exempel högmässa, dopgudstjänst och vigselgudstjänst. Den nya kyrkohandboken tas i bruk på pingstdagen den 20 maj 2018.

Samtidigt gav kyrkomötet i uppdrag till kyrkostyrelsen att arbeta vidare med gudstjänstens musik.

Gåva till församlingen

Vi är tacksamma för en gåva som har testamenterats till församlingens diakoniverksamhet.



Västervåla kyrka öppen endast vid verksamhet

Under vintern, från den 6 november och fram till påsk är Västervåla kyrka öppen endast då vi har gudstjänster, konserter eller annan verksamhet där.

Föredrag om Martin Luther



Den 31 oktober var det föredrag med frukost på Fagersta bibliotek. Då var det på dagen 500 år sedan som reformationen startade med att munken Martin Luther spikade upp sina 95 teser på kyrkporten i Wittenberg i Tyskland.

Prästen Per-Arne Bengtsson var utklädd till Martin Luther och berättade om hans liv och om vårt kulturarv efter honom. Leonard Ljungdahl gestaltade den unge Luther och munkarna Lars Frisk och Björn Samuelsson sjöng sånger som förknippas med Luther.

Ett 50-tal personer lyssnade på föredraget, som arrangerades av Västanfors Västervåla församling och Fagersta kommun (biblioteket).

Personalnytt

Sara Kubitschek och Patrik Johansson är nya kockar i köket på Lindgården. Madelene Gunnarsson arbetar som skolassistent och Petra Westelindh har fått tillsvidareanställning på Lindgårds-skolan.

MITT i LIVET

Ansvarig utgivare: Henrik Rydberg, tel 0223-434 10.

Redaktör: Cecilia Kjellin Eriksson, tel 434 06. **Tryck:** PRIMA-tryck, Hallstahammar. **Omslagsfoto:** Magnus Aronson.

Redaktören svarar för osignerat material.

WWW.SVENSKAKYRKAN.SE/VASTANFORS

Svenska kyrkan 
VÄSTANFORS VÄSTERVÅLA

JAG ÄR ETT LIV

**Min röst ska höras.
Min önskan är enkel.**

Alla barn har rätt till ett liv utan hot,
våld och övergrepp. Tillsammans ger
vi kraft till en bättre framtid.

**GE EN GÅVA
& FÖRÄNDRA
LIV!**

SMS:a LIV till 72 905 och ge 100 kr
Swisha valfritt belopp till 9001223
svenskakyrkan.se/julkampanjen

Svenska kyrkan 
INTERNATIONELLT ARBETE

medlem av
actalliance